УДК 336.14: 338.2: 004.65; JEL classification: H11, H83, M41, O33, C81
DOI: https://doi.org/10.36887/2415-8453-2023-2-59

Кладієв Володимир Миколайович,
заслужений економіст України, співшукач, Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», Україна

Kladiyev Volodymyr, Honored Economist of Ukraine, Research Associate, National Scientific Center "Institute of Agrarian Economics", Ukraine, https://orcid.org/0009-0003-9333-8691

ІНТЕГРАЦІЯ ОБЛІКОВО-ЗВІТНОЇ ІНФОРМАЦІЇ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ: КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ТА ПРАКТИЧНІ ОРІЄНТИРИ

INTEGRATION OF ACCOUNTING AND REPORTING INFORMATION IN THE PUBLIC ADMINISTRATION SYSTEM: CONCEPTUAL FOUNDATIONS AND PRACTICAL GUIDELINES

Кладієв В. М. Інтеграція обліково-звітної інформації в системі державного управління: концептуальні засади та практичні орієнтири. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2023. Том 8. № 2. С. 405 – 413.

Kladiyev V. Integration of Accounting and Reporting Information in the Public Administration System: Conceptual Foundations and Practical Guidelines. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*. 2023. Volume 8. № 2, pp. 405 – 413.

Проаналізовано сучасний стан наукових досліджень щодо взаємозв'язку мікрооблікових даних і макроекономічної статистики, зокрема у межах Системи національних рахунків (СНР), яка є фундаментальним інструментом для оцінки економічних показників країни. Особливу увагу приділено зростанню значущості нарахувального обліку (accrual accounting) у формуванні достовірної, релевантної та своєчасної державної звітності, що відповідає міжнародним стандартам публічного сектору. Вивчено зарубіжний і вітчизняний досвід побудови інтегрованих моделей обліково-звітної інформації, що дозволило виявити спільні підходи та унікальні особливості. Визначено ключові напрями розвитку, а також основні труднощі та системні недоліки їх реалізації в умовах економічних та інституційних трансформацій. Запропоновано концептуальну модель інтеграції фінансового, податкового, статистичного та оперативного обліку. Ця модель базується на основоположних принципах: методологічної узгодженості всіх видів обліку, інформаційної сумісності даних з різних джерел, відкритості системи для подальшого розширення та модернізації, а також автоматизованої трансформації даних, що мінімізує ручні операції та ризики помилок. У моделі детально визначено її структурні компоненти, необхідні для функціонування, інформаційно-аналітичну платформу, яка є центральним елементом для збору та обробки даних, інструменти агрегування для консолідації інформації, а також рівні обробки даних, що забезпечують формування як деталізованих, так і узагальнених звітів. Розроблено практичні рекомендації щодо впровадження моделі, враховуючи сучасні виклики цифрової трансформації державного управління, що вимагають інноваційних підходів до збору та обробки даних. Особлива увага приділена вимогам до якості облікових даних, які є запорукою достовірності аналітичних висновків, і потребам аналітичної підтримки публічної політики для прийняття обґрунтованих рішень. Окреслено перспективні напрями подальших досліджень, які орієнтовані на створення інтелектуальних, адаптивних систем інтегрованого обліково-аналітичного забезпечення. Це передбачає використання передових технологій, таких як штучний інтелект та машинне навчання, для підвищення ефективності та точності аналізу.

Ключові слова: *інтеграція обліково-звітної інформації, державне управління, Система національних рахунків (СНР), нарахувальний облік (accrual accounting), фінансовий облік, статистичний облік, інформаційно-аналітична платформа, цифрова трансформація, публічний сектор, макроекономічний моніторинг.*

The article explores and substantiates the theoretical and methodological foundations of integrating accounting and reporting information as a key component in forming a unified information space of the state within the public administration system. Emphasis is placed on the relevance of harmonizing micro- and macro-level accounting to ensure transparency, efficiency, and sound decision-making at all levels of the administrative hierarchy, which is critically important in the context of modern globalization and digitalization. A contemporary analysis of scientific research on the interrelationship between micro-accounting data and macroeconomic statistics, particularly within the System of National Accounts (SNA), a fundamental tool for assessing a country's economic indicators, is presented. Particular attention is paid to the increasing significance of accrual accounting in forming reliable, relevant, and timely state reporting that complies with international public sector standards. Foreign and domestic experiences in building integrated models of accounting and reporting information were studied, allowing for the identification of common approaches and unique features. Key development directions were identified, as well as the main difficulties and systemic shortcomings in their implementation amid economic and institutional transformations. A conceptual model for integrating financial, tax, statistical, and operational accounting is proposed. This model is based on fundamental principles: methodological consistency across all types of accounting, information compatibility of data from various sources, openness of the system for further expansion and modernization, and automated data transformation to minimize manual operations and error risks. The model thoroughly defines its structural components necessary for operation, an information and analytical platform serving as the central element for data collection and processing, aggregation tools for consolidating information, and data processing levels that ensure the generation of both detailed and summarized reports. Practical recommendations for implementing the model are developed, considering the contemporary challenges of digital transformation in public administration, which necessitate innovative approaches to data collection and processing. Special attention is given to the requirements for the quality of accounting data, which is crucial for the reliability of analytical conclusions, and the need for analytical support of public policy to facilitate informed decision-making. Prospective directions for further research are outlined, focusing on creating intelligent, adaptive systems for integrated accounting and analytical support. This involves utilizing advanced technologies such as artificial intelligence and machine learning to enhance efficiency and accuracy of analysis.

Keywords: *integration of accounting and reporting information; public administration; System of National Accounts (SNA); accrual accounting; financial accounting; statistical accounting; information and analytical platform; digital transformation; public sector; macroeconomic monitoring.*

Вступ

У сучасних умовах цифрової трансформації суспільства, реформування системи публічного управління та зростання ролі прозорості й підзвітності державного сектору, інтеграція обліково-звітної інформації постає як стратегічний пріоритет. Державне управління дедалі більше ґрунтується на даних, які мають бути достовірними, повними, оперативними та сумісними на всіх рівнях управлінської ієрархії – від суб'єктів господарювання до центральних органів влади.

Попри це, вітчизняна облікова система й досі характеризується фрагментарністю, дублюванням інформаційних потоків, відсутністю єдиних підходів до агрегування облікових даних, а також обмеженою інтеграцією з міжнародними стандартами, зокрема вимогами Системи національних рахунків (СНР). Подібна ситуація унеможливлює повноцінне використання потенціалу фінансової, податкової, статистичної та оперативної звітності у процесах аналітики, прогнозування, формування бюджетної політики та прийняття управлінських рішень. Крім того, сучасні інформаційні технології створюють нові можливості для автоматизованої трансформації первинних даних у консолідовану звітність, проте їх впровадження залишається нерівномірним та недостатньо скоординованим. Відсутність цілісної моделі обліково-аналітичного забезпечення управління державними ресурсами обмежує ефективність регулювання, ускладнює контроль за результатами діяльності органів влади та гальмує адаптацію української системи управління до вимог цифрової економіки.

Отже, постає об'єктивна потреба в науковому обґрунтуванні концептуальних та методичних підходів до інтеграції обліково-звітної інформації, яка б охоплювала всі ключові рівні управління та забезпечувала формування єдиного інформаційного простору для прийняття обґрунтованих рішень у публічному секторі.

Дослідження в галузі обліково звітної інформації демонструють значне розмаїття підходів до вирішення проблем, що виникають як на мікро-, так і на макрорівнях. Вітчизняні та зарубіжні науковці розглядають питання методологічного забезпечення бухгалтерського обліку, аналізуючи перспективи переходу від касового методу до нарахувального, а також важливість інтеграції даних для підвищення управлінської ефективності. Важливим елементом такого інтеграційного підходу є взаємозв'язок мікрооблікових даних (на рівні підприємств, установ) та макроекономічної статистики, що формується в рамках Системи національних рахунків (СНР). Як зазначено у методологічних рекомендаціях ООН та Євростату, СНР відіграє ключову роль у забезпеченні повноцінного інформаційного циклу державного управління, оскільки дозволяє агрегувати мікродані для формування показників валового внутрішнього продукту (ВВП), валової доданої вартості (ВДВ), національного доходу та інших макропоказників. При цьому якість та узгодженість первинної облікової інформації істотно впливають на точність і достовірність статистичних узагальнень [21].

Дослідження у сфері обліково-звітної інформації демонструють різноманіття підходів до узгодження мікро- та макрорівнів обліку. Вітчизняні та зарубіжні науковці акцентують увагу на переході від касового методу до нарахувального обліку (accrual accounting), інтеграції даних та необхідності побудови єдиного інформаційного простору для ефективного державного управління.

Важливу роль у забезпеченні такої інтеграції відіграє взаємозв'язок мікрооблікових даних та макроекономічної статистики, що формується в рамках Системи національних рахунків (СНР) [21]. Як підкреслюється у звітах [18], якість первинних облікових даних визначає достовірність макропоказників.

Ценар С. і Ценар Ю. аналізують взаємозв'язок мікро- та макрообліку, наголошуючи на важливості прозорості передачі даних підприємств до органів статистики [15]. У [13] підкреслюється, що гармонізація методологій обліку підвищує якість державної статистики.

Практика впровадження accrual accounting у держсекторі висвітлена у настановах [18] та у дослідженні [14], де доводиться його значення для прозорої звітності та сумісності з СНР.

Вітчизняні науковці акцентують увагу на інтеграції фінансової та нефінансової інформації. Зокрема, у працях Безверхого К.В [1], Шевчук Н.С., [12], Жук В.М., [4], Мулик Т. О. та Ващілова Н. В. [8], Ніценко В.С. та ін. [23-30] підкреслюється важливість підвищення якості первинних облікових даних та уніфікації підходів до інтегрованої звітності.

Інтеграційні методики для публічного управління розглянуто у працях Янчевої Л. М. [6] та Бочулі Т.В. [2], де акцент зроблено на ролі ІТ-платформ та автоматизації трансформаційних процесів.

Таким чином, сучасні дослідження підтверджують, що ефективна інтеграція обліково-звітної інформації потребує гармонізації методологій з вимогами СНР, впровадження accrual accounting у державному секторі, інтеграції фінансової та нефінансової інформації, автоматизації обліково-аналітичних процесів за допомогою сучасних ІТ-рішень. Ці підходи створюють основу для формування прозорого та ефективного інформаційного простору державного управління в умовах цифрової економіки.

Попри значний прогрес у розробці теоретичних і методичних засад інтеграції обліково звітної інформації для потреб державного управління, результати проведеного аналізу літератури свідчать про наявність низки невирішених та дискусійних аспектів, що потребують подальшого наукового дослідження і практичного опрацювання.

По-перше, у більшості праць зарубіжних та вітчизняних авторів основна увага зосереджується на інтеграції фінансової інформації, тоді як питання якісного включення нефінансових показників у загальнодержавні інформаційні системи залишається відкритим [1].

По-друге, актуальною є проблема гармонізації методик обліку на мікро- і макрорівнях у процесі формування показників Системи національних рахунків (СНР). Незважаючи на наявність методологічних рекомендацій ООН [21], досі відсутні єдині практичні інструменти, що забезпечують прозорий і автоматизований зв'язок між первинною обліковою інформацією підприємств і агрегованими макроекономічними показниками.

По-третє, недостатньо розроблені механізми системної інтеграції ІТ-платформ різних відомств, що призводить до фрагментарності інформаційного простору. Постанова КМУ № 419 [10] і Наказ Мінекономрозвитку № 1501/248 [9] задають рамкові умови, проте на практиці виникають проблеми з несумісністю даних, дублюванням інформаційних потоків, відсутністю єдиних стандартів інтеграції.

Крім того, не повністю розкриті питання організації процесів управління якістю облікових даних, які впливають на достовірність та своєчасність показників СНР. Проблема семантичної узгодженості даних між різними рівнями інформаційної системи (мікро-, мезо-, макро-) також залишається предметом наукової дискусії [16].

Таким чином, актуальними напрямами подальших досліджень є:

- розробка інструментарію інтеграції нефінансових показників у загальнодержавну систему звітності;
- створення уніфікованих моделей гармонізації мікро- і макрообліку у процесі формування СНР;
- розробка архітектури інтегрованих ІТ-платформ для повноцінної взаємодії між органами державної влади та підприємницьким сектором;
- впровадження механізмів забезпечення якості облікових даних в умовах цифрової трансформації.

Саме ці напрями формують основу подальших досліджень, які будуть висвітлені у наступних розділах статті.

Формулювання цілей статті

Метою статті є теоретичне обґрунтування та розробка інтегрованої моделі обліково-звітної інформації в системі державного управління, що забезпечує узгодження мікро- та макрорівнів обліку, гармонізацію різних видів обліку (фінансового, податкового, статистичного, оперативного) та підвищення ефективності прийняття управлінських рішень на основі стандартизованих інформаційних потоків.

Виклад основного матеріалу дослідження

Розвиток інформаційного забезпечення державного управління зумовлює необхідність формування єдиної концепції інтеграції облікової інформації, яка має забезпечувати зв'язність мікро-, мезо- та макрооблікових рівнів в єдиному інформаційному просторі. У сучасних умовах державне управління значною мірою спирається на результати обробки агрегованої статистичної інформації, яка формується на базі первинних облікових даних підприємств, бюджетних установ та органів влади. При цьому Система національних рахунків (СНР) виступає методологічною основою побудови інформаційного контуру макроекономічного аналізу [21].

У цьому контексті важливо також враховувати теоретичні засади формування якісної облікової інформації для потреб управління. Вітчизняна наукова школа приділяє значну увагу питанням концептуалізації облікової інформації як основи управлінської аналітики. Зокрема, заслуговують на увагу результати досліджень М.А. Проданчука, який у своїй праці [11] обґрунтував теоретико-прикладні аспекти концепції формування продукту бухгалтерського обліку як інформаційної бази для прийняття управлінських рішень у сфері аграрного бізнесу. Автор підкреслює важливість розроблення методологічно цілісних моделей інтеграції облікової інформації, що забезпечують її релевантність, своєчасність та адаптивність до потреб різних рівнів управління. Ці підходи мають особливе значення у контексті цифрової трансформації системи публічного управління та формування єдиного інформаційного простору держави.

Відповідно, побудова інтегрованої системи обліково-звітної інформації потребує чіткого визначення рівнів інформаційної взаємодії та їх функціональної ролі у процесі формування консолідованих даних. Ефективна інтеграція обліково-звітної інформації в системі державного управління передбачає чіткий розподіл функцій та відповідальності між різними рівнями інформаційної взаємодії. Це забезпечує узгодженість первинних облікових даних, їх поступову агрегацію та подальше використання для формування макроекономічних показників у рамках Системи національних рахунків (СНР). З огляду на це доцільно виокремити три основні рівні інтеграції облікової інформації – мікрорівень, мезорівень та макрорівень – які виконують взаємопов'язані функції у загальнодержавній інформаційній інфраструктурі. Основні функціональні особливості та взаємозв'язок між цими рівнями узагальнено у табл. 1.

Таблиця 1. Рівні інтеграції обліково-звітної інформації в системі державного управління

Рівень обліку	Основні функції	Взаємозв'язок
Мікрорівень (підприємства, установи)	Ведення бухгалтерського обліку, формування первинної та фінансової звітності	Джерело даних для агрегування
Мезорівень (галузеві органи влади, місцеве самоврядування)	Консолідація звітності, формування міжгалузевих балансів, контроль якості даних	Проміжна агрегація, забезпечення інформаційної сумісності
Макрорівень (центральні органи влади, статистичні служби)	Формування макропоказників (ВВП, ВДВ, СНР), інформаційне забезпечення державної політики	Використання агрегованих даних для аналітики і прогнозування

Джерело: розроблено автором.

Види обліку в системі державного управління розглядаються у науковій літературі як ключові елементи інформаційної основи для прийняття управлінських рішень і формування макроекономічних показників. Проте вітчизняні та зарубіжні дослідники звертають увагу на суттєві дискусійні аспекти щодо гармонізації різних видів обліку та їх інтеграції в єдиний інформаційний простір.

Одним із найгостріших є питання узгодження фінансового та податкового обліку. Як зазначає Lugo D., фінансовий облік орієнтований на забезпечення прозорої звітності для зовнішніх користувачів відповідно до міжнародних стандартів (МСФЗ, GAAP), тоді як податковий облік формується виключно для цілей розрахунку податкових зобов'язань і часто ґрунтується на окремих, специфічних для податкового законодавства підходах [22]. Ці відмінності, зокрема у методах визнання доходів та амортизації, створюють труднощі для інтеграції даних на макрорівні. Податковий облік забезпечує оперативність і бюджетний контроль, проте не завжди відповідає вимогам прозорості та достовірності, притаманним фінансовому обліку.

Ще одним важливим напрямом дискусії є співвідношення статистичного та оперативного обліку. Статистичний облік, відповідно до вимог Системи національних рахунків (СНР), забезпечує формування агрегованих макроекономічних показників і ґрунтується на стандартизованих даних, що збираються органами державної статистики [21]. Оперативний облік, у свою чергу, використовується для поточного моніторингу діяльності підприємств та органів державного сектору і є значно більш деталізованим та динамічним. На думку Журавльової Т.В. (2013), саме різний ступінь деталізації та неуніфікованість форматів даних оперативного обліку ускладнюють їх ефективне використання у статистичних системах [5].

У зарубіжній літературі також активно обговорюється проблема гармонізації обліку публічного сектору. Як зазначає GASB (Governmental Accounting Standards Board), специфіка цього сектору вимагає впровадження окремих стандартів (GASB Statements, IPSAS), які враховують підзвітність, управління державними ресурсами та соціальну спрямованість діяльності держави [17]. Водночас впровадження нарахувального обліку саме по собі не гарантує ефективної інтеграції управлінської та статистичної інформації, оскільки необхідно враховувати також нефінансові показники, які часто залишаються поза межами традиційних систем обліку.

У вітчизняній науці проблематика інтеграції різних видів обліку також є предметом активних дискусій. Зокрема, Ларікова Т.В. наголошує на необхідності створення єдиного інформаційного простору для облікових даних шляхом впровадження уніфікованих форматів (XBRL, XML), що дозволило б забезпечити інтеграцію фінансових, податкових, статистичних та оперативних даних у рамках єдиної інформаційної інфраструктури державного управління [7].

Таким чином, сучасний науковий дискурс засвідчує, що інтеграція різних видів обліку в системі державного управління залишається складною і багатовимірною проблемою. Основні напрями полеміки зосереджуються на питаннях гармонізації методологій, стандартизації форматів даних, забезпечення семантичної узгодженості та включення нефінансових показників у загальнодержавні інформаційні системи. Вирішення цих питань є ключовим для формування єдиного інформаційного простору, що відповідає потребам сучасного державного управління та вимогам Системи національних рахунків.

Підсумовуючи викладене, слід зазначити, що інтеграція фінансового, податкового, статистичного та оперативного обліку в системі державного управління потребує системного перегляду як методологічних засад, так і технологічних рішень щодо збору, обробки та використання облікової інформації. Наукові дискусії свідчать про наявність значного потенціалу для створення єдиного інформаційного середовища, однак практична реалізація такого підходу наразі обмежена як через розбіжності у стандартах обліку, так і через технічні бар'єри, пов'язані з несумісністю існуючих інформаційних систем.

У цьому контексті особливої актуальності набуває розробка інтегрованої моделі організації обліково-звітної інформації, яка забезпечувала б методологічну узгодженість різних видів обліку, підтримувала би автоматизовані процеси трансформації та обміну даними та відповідала б сучасним вимогам Системи національних рахунків і державного управління в умовах цифрової економіки.

Попередній аналіз наукової полеміки щодо ролі різних видів обліку у формуванні інформаційного забезпечення державного управління дозволяє констатувати наявність низки проблем інтеграційного характеру. Різні підходи до ведення фінансового, податкового, статистичного та оперативного обліку, відмінності у методології, форматах і термінах використання даних значно ускладнюють процес формування цілісної, узгодженої і актуальної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень на макрорівні. Відтак виникає об'єктивна необхідність розробки інтегрованої моделі обліково-звітної інформації, яка б забезпечувала не лише методологічну і технічну сумісність різних видів обліку, а й сприяла б створенню єдиного інформаційного простору, що відповідає сучасним викликам цифрового державного управління та вимогам Системи національних рахунків.

Ефективне функціонування інтегрованої моделі обліково-звітної інформації для потреб державного управління має ґрунтуватися на низці ключових принципів, які забезпечують методологічну узгодженість, інформаційну сумісність та якість обробки даних у межах єдиного інформаційного простору.

По-перше, принцип методологічної узгодженості передбачає гармонізацію методів ведення обліку на мікрорівні з вимогами макрорівневого аналізу та побудови показників у рамках Системи національних рахунків (СНР). Як зазначається у рекомендаціях ООН [21], узгодженість методології є критично важливою для забезпечення достовірності макроекономічної статистики.

По-друге, принцип єдиного інформаційного простору вимагає створення інтегрованої інформаційної інфраструктури, яка дозволяє автоматизовано збирати, обробляти та передавати дані між різними учасниками інформаційної системи — підприємствами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування та статистичними органами.

По-третє, принцип семантичної сумісності передбачає уніфікацію термінології, класифікацій та структури даних між різними видами обліку — фінансовим, податковим, статистичним та оперативним. Як зазначає Ларікова Т.В. [7], відсутність семантичної узгодженості значно ускладнює інтеграцію даних, знижує їх аналітичну цінність та призводить до дублювання інформаційних потоків.

По-четверте, принцип автоматизованої трансформації даних вимагає впровадження механізмів автоматичного перетворення даних із первинних облікових систем у форми, придатні для використання у макроекономічному аналізі та державному управлінні. Використання стандартизованих API, автоматичних інтерфейсів передачі даних та універсальних форматів обміну (XML, XBRL) дозволяє мінімізувати ручні операції та підвищити якість інформаційних потоків.

По-п'яте, принцип відкритості та прозорості полягає у забезпеченні публічного доступу до агрегованих результатів інтегрованої обліково-звітної системи, що сприяє підвищенню довіри до органів державної влади та забезпечує можливість громадського контролю за використанням державних ресурсів. Це відповідає рекомендаціям міжнародних організацій щодо підвищення прозорості державних фінансів [17].

Запровадження зазначених принципів створює концептуальну основу для побудови сучасної інтегрованої моделі обліково-звітної інформації, яка дозволяє ефективно поєднати різнорідні інформаційні потоки та забезпечити їх якісну трансформацію для потреб державного управління. Формування інтегрованої моделі обліково-звітної інформації передбачає створення цілісної архітектури, яка забезпечує системну взаємодію всіх ключових джерел даних та їх послідовне трансформування для потреб державного управління і формування макроекономічної статистики. Структура такої моделі включає чотири основні компоненти: джерела даних, інформаційно-аналітичну платформу, рівні обробки інформації та канали взаємодії.

Основними джерелами інформації в інтегрованій моделі виступають різні види обліку, які забезпечують повноту і багатовимірність інформаційної бази:

- Фінансовий облік формує дані про фінансовий стан і результати діяльності суб'єктів господарювання відповідно до вимог МСФЗ/НП(С)БО [18].
- Податковий облік забезпечує розрахунок податкових зобов'язань відповідно до вимог податкового законодавства, формуючи важливу складову для бюджетного планування.
- Статистичний облік надає агреговані дані для формування макроекономічних показників у рамках Системи національних рахунків [21].
- Оперативний облік забезпечує поточний моніторинг господарських процесів та оперативне інформування органів влади.

Центральною ланкою інтегрованої моделі є інформаційно-аналітична платформа, яка забезпечує:

- автоматизований збір даних з облікових систем підприємств та державних установ;
- уніфікацію форматів даних (XML, XBRL);
- автоматичну валідацію, трансформацію і зберігання даних;
- формування інтегрованих звітів для потреб державного управління та статистики.

У цьому контексті значну роль відіграють платформи типу «Трембіта», які забезпечують захищений обмін даними між державними органами [20].

В інтегрованій моделі обробка даних здійснюється на трьох рівнях:

- Мікрорівень — підприємства та установи формують первинні дані у своїх облікових системах.
- Мезорівень — органи місцевого самоврядування та галузеві органи влади здійснюють проміжну агрегацію даних, їх узгодження та консолідацію.
- Макрорівень — центральні органи державної влади та органи статистики формують інтегровані макроекономічні показники для державної політики та звітності в рамках СНР.

Інтегрована модель передбачає використання сучасних каналів взаємодії між обліковими системами та інформаційними платформами:

- API REST і SOAP для обміну між державними реєстрами.
- Інтерфейси XBRL для автоматизованого подання фінансової звітності.
- Захищені канали передачі податкової та статистичної інформації.

Така структура дозволяє забезпечити безперервний інформаційний цикл: від формування первинних облікових даних до їх використання у прийнятті державних управлінських рішень та складанні макроекономічної статистики.

З метою практичної реалізації концептуальних підходів до інтеграції обліково-звітної інформації у системі державного управління доцільно сформувати інтегровану модель, яка поєднує основні види обліку, інформаційно-аналітичні інструменти та рівні обробки даних. Така модель забезпечує узгодженість інформаційних потоків, їх автоматизовану трансформацію та ефективне використання у процесах прийняття управлінських рішень. Структурні компоненти, принципи реалізації та основні завдання інтегрованої моделі наведено у табл. 2.

Таблиця 2. Інтегрована модель обліково-звітної інформації для державного управління

Компонент	Елементи / Вміст	Принципи реалізації	Завдання
Джерела даних (види обліку)	Фінансовий, податковий, статистичний, оперативний облік	Методологічна узгодженість, семантична сумісність	Формування первинних облікових даних для забезпечення макро- і мікроаналізу
Інформаційно-аналітична платформа	Централізовані IT-системи (Трембіта, XBRL, XML, API-інтеграції)	Єдиний інформаційний простір, автоматизована трансформація даних	Автоматизований збір, валідація, обробка і трансформація облікової інформації
Рівні обробки і використання інформації	Мікро (підприємства) → мезо (місцеве самоврядування) → макро (державна політика, СНР)	Прозорість, відкритість і підзвітність, автоматизована трансформація даних	Формування інтегрованих звітів, забезпечення інформаційної підтримки державного управління і статистики

Джерело: складено автором.

У табл. 2 систематизовано структуру інтегрованої моделі обліково-звітної інформації для потреб державного управління. Представлено основні компоненти моделі, ключові елементи кожного з них, принципи, на яких базується їх взаємодія, а також основні завдання, що реалізуються у межах відповідного компонента. Такий підхід дозволяє забезпечити методологічну та інформаційну узгодженість різних видів обліку, створює умови для їх ефективної трансформації в єдиний інформаційний простір та сприяє підвищенню якості інформаційного забезпечення державного управління. Інтеграція зазначених компонентів і принципів у цілісну модель дозволяє досягти прозорості, актуальності та аналітичної цінності облікової інформації, що використовується у процесах стратегічного і тактичного управління на всіх рівнях державної влади.

Реалізація інтегрованої моделі обліково-звітної інформації у системі державного управління здатна забезпечити низку важливих ефектів, що сприятимуть підвищенню ефективності, прозорості та результативності діяльності органів державної влади. По-перше, впровадження моделі дозволить суттєво підвищити прозорість управлінських процесів. Завдяки стандартизованим каналам збору та обробки даних, а також впровадженню механізмів автоматизованого обміну інформацією, буде забезпечено єдину інформаційну картину для різних рівнів державного управління – від органів місцевого самоврядування до центральних органів влади. Це дозволить зменшити ризики інформаційних спотворень, дублювання та втрати даних. По-друге, очікується підвищення якості макроекономічних показників, які формуються у рамках Системи національних рахунків (СНР). Забезпечення узгодженості методологічних під-ходів і форматів обліку на мікро- та макрорівнях дасть змогу підвищити достовірність та актуальність таких ключових показників, як ВВП, валова додана вартість, бюджетні дефіцити тощо. По-третє, впровадження інтегрованої моделі сприятиме зменшенню дублювання і розривів у інформаційних потоках. Використання єдиних форматів (XBRL, XML), автоматизованої трансформації даних та уніфікованих класифікаторів дозволить забезпечити цілісність облікової інформації і спростить процеси звітності для бізнесу і державного сектору. По-четверте, модель створює основу для підвищення ефективності бюджетного планування та прогнозування. Наявність актуальної, узгодженої та якісної інформації дозволить органам влади формувати більш обґрунтовані бюджетні прогнози, здійснювати моніторинг виконання бюджету в реальному часі та оперативно приймати управлінські рішення.

Крім того, впровадження інтегрованої моделі сприятиме розвитку аналітичних інструментів у сфері державного управління – впровадження Business Intelligence (BI) платформ, систем моніторингу ефективності бюджетних програм, інтегрованих дашбордів для органів влади. Це водночас підвищить якість аналітичного супроводу державної політики.

Таким чином, очікувані ефекти від впровадження інтегрованої моделі обліково-звітної інформації є багатовимірними та охоплюють як підвищення прозорості та ефективності управління, так і якість макроекономічної статистики, інформаційну сумісність облікових систем та оперативність управлінських процесів.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Проведене дослідження дозволило обґрунтувати теоретико-методологічні засади та практичні підходи до побудови інтегрованої моделі обліково-звітної інформації в системі державного управління. Виявлено, що ефективна інтеграція фінансового, податкового, статистичного та оперативного обліку є необхідною умовою для забезпечення прозорості, достовірності та оперативності інформаційної підтримки управлінських рішень на всіх рівнях державної влади.

Запропонована модель базується на чітко визначених принципах і завданнях, що дозволяє створити єдиний інформаційний простір з використанням сучасних IT-рішень (XBRL, XML, API, централізовані платформи). Практична реалізація цієї моделі передбачає послідовну гармонізацію методології обліку, уніфікацію форматів обміну даними, розвиток IT-інфраструктури, підвищення якості даних та вдосконалення професійної підготовки фахівців. Перспективними напрямами подальших досліджень є розроблення типових рішень для впровадження інтегрованої моделі у різних секторах економіки та сферах державного управління, адаптація міжнародного досвіду, створення системи моніторингу ефективності функціонування інтегрованої моделі, а також розвиток компетенцій у сфері інтегрованого обліку. Реалізація запропонованих підходів сприятиме підвищенню ефективності державного управління, якості макроекономічної статистики та рівня фіскальної прозорості в умовах цифрової трансформації економіки.

Практична реалізація моделі вимагає послідовного впровадження ряду рекомендацій, що були окреслені у попередньому підрозділі. Зокрема, критично важливим є гармонізація методологічної бази різних видів обліку, стандартизація форматів даних, розвиток сучасної IT-інфраструктури та автоматизація трансформаційних процесів. Поряд із цим особливої уваги потребують питання управління якістю даних та розвиток кадрового потенціалу у сфері інтегрованого обліку.

Перспективні напрями подальших наукових розвідок мають бути орієнтовані саме на забезпечення практичного впровадження інтегрованої моделі. У цьому контексті доцільно зосередити зусилля на таких завданнях: 1) Розроблення прикладних кейсів і типових рішень для інтеграції фінансового, податкового, статистичного та оперативного обліку у реальних секторах економіки та сферах державного управління. 2) Адаптація міжнародного досвіду впровадження інтегрованих облікових систем до українських умов з урахуванням особливостей національного законодавства та практики ведення обліку. 3) Випробування моделей автоматизованої трансформації даних на пілотних платформах та в окремих публічних реєстрах. 4) Створення системи моніторингу та оцінки ефективності впровадження інтегрованої моделі, що дозволить не лише відслідковувати динаміку змін, а й забезпечити зворотній зв'язок для її постійного вдосконалення. 5) Розроблення навчальних програм та професійних стандартів для підготовки фахівців, які будуть забезпечувати функціонування і розвиток інтегрованих облікових систем у державному секторі.

Таким чином, подальші дослідження у даному напрямі мають бути максимально практикоорієнтованими та спрямованими на досягнення реальних ефектів для підвищення ефективності державного управління в умовах цифрової економіки.

Література

1. Безверхий К. В. Генезис інтегрованої звітності у світі. *Вісник ТНЕУ*. 2017. № 4. С. 38–46. URL: https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/25770.
2. Бочуля Т. В. Обліково-звітна інформація в динаміці. *Економічний форум*. 2019. № 1(24). С. 6–12. URL: https://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/5078/1/6616s.pdf.
3. Бутинець Ф. Ф. Аудит : Стан і тенденції розвитку в Україні та світі : навч. посіб. з бух. обліку. Житомир, 2004.

4. Жук В. М. Інтегрована звітність: ретроспектива і перспектива в Україні. *Економіка та держава*. 2019. № 1 (83). С. 20–27. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_1_5.
5. Журавльова Т. В. Сутність інтегрованої системи обліково-інформаційного забезпечення управління аграрними підприємствами. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету (економічні науки*). 2013. № 1(1). С. 184-196. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_1_1_24.
6. Янчева Л. М., Крутова А. С., Нестеренко О. О. Інтегрована звітність: навчальний посібник. Харків: ХДУХТ, 2020. 290 с.
7. Ларікова Т. В., Шилко І. С. Первинна організація бухгалтерського обліку в бюджетних установах: відправні положення та вектори. *Фінанси, облік і аудит*. 2015. Вип. 2. С. 225-238. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2015_2_17.
8. Мулик Т. О., Ващілова Н. В. Інтегрована звітність підприємства: стан та перспективи розвитку. Ефективна економіка. 2019. № 11. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.11.59.
9. Про затвердження Порядку інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування до Єдиного державного порталу адміністративних послуг: Наказ Мінекономрозвитку України від 08.09.2016 № 1501/248. URL: https://zakon.rada.gov.ua/go/z1315-16.
10. Про затвердження Порядку інтеграції інформаційних систем державних органів та органів місцевого самоврядування до Єдиного державного порталу адміністративних послуг: Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 № 419. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-п#n12.
11. Проданчук М. А. Теоретико-прикладні аспекти концепції формування продукту бухгалтерського обліку в управлінні аграрним бізнесом. *Економіка АПК.* 2015. № 9. С. 45–55. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2015_9_7.
12. Шевчук Н. С. Інтегрована звітність: поняття та економічна сутність. *Економіка АПК*. 2018. № 12. С. 95–102. DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.201812095.
13. Rozaidy Mahadi, Siti Nabiha Abdul Khalid, Rasid Mail, Raman Noordin. Accrual Accounting in Public Sector. *Asian Journal of Finance & Accounting*. 2017. Vol. 9(1). DOI: https://doi.org/10.5296/ajfa.v9i1.10968.
14. Camilleri N. Feature. The adoption and implementation of internationally recognised Public Accounting Standards in Malta. *Malta Treasury*. 2014. URL: https://treasury.gov.mt/wp-content/uploads/2024/02/Noel-Public_Sector_Accounting.pdf.
15. Cenar C., Cenar I. Microaccounting and Macroaccounting*:* Characteristics and Interferences*. "Ovidius" University Annals, Economic Sciences Series.* 2021. Vol. 21, Issue 1. pp. 41–48. URL: https://stec.univ-ovidius.ro/html/anale/RO/2021/Section%205/5.pdf.
16. Eurostat. Building the System of National Accounts. 2014. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Building_the_System_of_National_Accounts_-_strategy.
17. GASB. Governmental Accounting Standards Board. Веб-сайт. URL: https://www.gasb.org/home.
18. IMF. Implementing Accrual Accounting in the Public Sector. 2016. URL: https://www.imf.org/external/pubs/ft/tnm/2016/tnm1606.pdf.
19. Implementing Accrual Accounting in the Public Sector. International Monetary Fund (IMF). 2016. URL: https://www.imf.org/external/pubs/ft/tnm/2016/tnm1606.pdf.
20. Trembita.gov.ua. Офіційний портал системи електронної взаємодії органів виконавчої влади. URL: https://trembita.gov.ua/.
21. System of National Accounts 2008 - 2008 SNA. United Nations. URL: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp.
22. Lugo D. Accounting Rules Related to Leasehold Improvements May Change for Both Public and Private Companies. Thomson Reuters. 2022. https://tax.thomsonreuters.com/news/accounting-rules-related-to-leasehold-improvements-may-change-for-both-public-and-private-companies/.
23. Ніценко В. С. Інтеграційні процеси в цукробуряковому підкомплексі АПК. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького. Серія «Економічні науки»*. 2012. Т. 14, №1 (51). Частина 2. С. 100-107.
24. Ніценко В. С. Вертикально-інтегрований розвиток аграрного сектору економіки України. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2011. Вип. 9 (50). С. 58-62.
25. Ніценко В. С. Агроекологічна спрямованість вертикально-інтегрованих підприємств у забезпеченні сталого розвитку сільських територій. *Вісник Хмельницького національного університету. Серія «Економічні науки».* 2013. № 5. Т. 1. С. 215-220.
26. Ніценко В. С. Фінансово-кредитний механізм фінансування діяльності агрохолдингів. *Науковий вісник Чернівецького національного університету: Збірник наукових праць. Економіка*. 2013. Вип. 669-671. С. 135-143.
27. Ніценко В. С. Механізми формування та функціонування вертикально-інтегрованих підприємницьких структур в агропродовольчій сфері України. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія Економіка і менеджмент.* 2014. Вип. 5 (60). С. 33-37.
28. Ніценко В. С. Стратегічні напрями впливу розвитку вертикально-інтегрованих підприємств агропродовольчої сфери на економічний простір. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва. Серія «Економічні науки»*. 2014. № 7. С. 130-147.
29. Ніценко В. С. Методологія дослідження функціонування вертикально-інтегрованих структур агропродовольчої сфери. *Наукові праці Національного університету харчових технологій.* 2015. Том 21. № 3. С. 60-70.
30. Ніценко В. С., Гоголь М. М. Сучасний стан системи управління і обліку на вертикально-інтегрованих підприємствах. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент».* 2018. № 6(76). С. 49-52.

References

1. Bezverkhyi, K. V. (2017). Henezys intehrovanoi zvitnosti u sviti [Genesis of integrated reporting in the world]. *Visnyk TNEU*, no. 4, pp. 38–46. Available at: https://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/25770.
2. Bochulia, T. V. (2019). Oblikovo-zvitna informatsiia v dynamitsi [Accounting and reporting information in dynamics]. *Ekonomichnyi forum*, no. 1(24), pp. 6–12. Available at: https://elar.nung.edu.ua/bitstream/123456789/5078/1/ 6616s.pdf.
3. Butynets, F. F. (2004). Audyt: Stan i tendentsii rozvytku v Ukraini ta sviti: navchalnyi posibnyk z bukhhalterskoho obliku [Audit: State and development trends in Ukraine and the world: A textbook on accounting]. Zhytomyr.
4. Zhuk, V. M. (2019). Intehrovana zvitnist: retrospektyva i perspektyva v Ukraini [Integrated reporting: Retrospective and perspective in Ukraine]. *Ekonomika ta derzhava*, no. 1(83), pp. 20–27. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Oif_apk_2019_1_5.
5. Zhuravlova, T. V. (2013). Sutnist intehrovanoi systemy oblikovo-informatsiinoho zabezpechennia upravlinnia ahrarnymy pidpryiemstvamy [The essence of the integrated accounting and information support system for the

management of agricultural enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu (ekonomichni nauky),* no. 1(1), pp. 184–196. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znptdau_2013_1_1_24.
6. Yancheva, L. M., Krutova, A. S., & Nesterenko, O. O. (2020). Intehrovana zvitnist: navchalnyi posibnyk [Integrated reporting: Textbook]. Kharkiv: KhDUKhT.
7. Larikova, T. V., & Shylko, I. S. (2015). Pervynna orhanizatsiia bukhhalterskoho obliku v biudzhetnykh ustanovakh: vidpravni polozhennia ta vektory [Initial organization of accounting in budgetary institutions: starting provisions and vectors]. *Finansy, oblik i audyt*, no. 2, pp. 225–238. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Foa_2015_2_17.
8. Mulyk, T. O., & Vashchilova, N. V. (2019). Intehrovana zvitnist pidpryiemstva: stan ta perspektyvy rozvytku [Enterprise integrated reporting: current state and development prospects]. *Efektyvna ekonomika*, no. 11. DOI: 10.32702/2307-2105-2019.11.59.
9. Ministerstvo ekonomichnoho rozvytku Ukrainy. (2016). Pro zatverdzhennia Poriadku intehratsii informatsiinykh system derzhavnykh orhaniv ta orhaniv mistsevoho samovriaduvannia do Yedynoho derzhavnoho portalu administratyvnykh posluh: Nakaz vid 08.09.2016 № 1501/248 [On approval of the procedure for the integration of information systems of state and local authorities into the Unified State Portal of Administrative Services: Order of 08.09.2016 No. 1501/248]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/go/z1315-16.
10. Kabinet Ministriv Ukrainy. (2000). Pro zatverdzhennia Poriadku intehratsii informatsiinykh system derzhavnykh orhaniv ta orhaniv mistsevoho samovriaduvannia do Yedynoho derzhavnoho portalu administratyvnykh posluh: Postanova vid 28.02.2000 № 419 [On approval of the procedure for the integration of information systems of state and local authorities into the Unified State Portal of Administrative Services: Resolution of 28.02.2000 No. 419]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/419-2000-п#n12
11. Prodanchuk, M. A. (2015). Teoretyko-prykladni aspekty kontseptsii formuvannia produktu bukhhalterskoho obliku v upravlinni ahrarnym biznesom [Theoretical and applied aspects of the concept of forming an accounting product in the management of agrarian business]. *Ekonomika APK*, no. 9, pp. 45–55. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/E_apk_2015_9_7.
12. Shevchuk, N. S. (2018). Intehrovana zvitnist: poniattia ta ekonomichna sutnist [Integrated reporting: Concept and economic essence]. *Ekonomika APK,* no. 12, pp. 95–102. DOI: https://doi.org/10.32317/2221-1055.201812095.
13. Rozaidy Mahadi, S., Abdul Khalid, S. N., Mail, R., & Noordin, R. (2017). Accrual accounting in public sector. *Asian Journal of Finance & Accounting*, vol. 9, no. 1. https://doi.org/10.5296/ajfa.v9i1.10968.
14. Camilleri, N. (2014). Feature. The adoption and implementation of internationally recognised Public Accounting Standards in Malta. Malta Treasury. Available at: https://treasury.gov.mt/wp-content/uploads/2024/02/Noel-Public_Sector_Accounting.pdf.
15. Cenar, C., & Cenar, I. (2021). Microaccounting and macroaccounting: Characteristics and interferences. "Ovidius" University Annals, *Economic Sciences Series*, vol. 21, issue 1, pp. 41–48. Available at: https://stec.univ-ovidius.ro/html/anale/RO/2021/Section%205/5.pdf.
16. Eurostat. (2014). Building the System of National Accounts. Available at: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Building_the_System_of_National_Accounts_-_strategy.
17. Governmental Accounting Standards Board (GASB). (n.d.). GASB official website. Available at: https://www.gasb.org/home.
18. International Monetary Fund (IMF). (2016). Implementing Accrual Accounting in the Public Sector. Available at: https://www.imf.org/external/pubs/ft/tnm/2016/tnm1606.pdf.
19. Implementing Accrual Accounting in the Public Sector. (2016). International Monetary Fund (IMF). Available at: https://www.imf.org/external/pubs/ft/tnm/2016/tnm1606.pdf.
20. Trembita.gov.ua. (n.d.). Ofitsiinyi portal systemy elektronnoi vzaiemodii orhaniv vykonavchoi vlady [Official portal of the electronic interaction system of executive authorities]. Available at: https://trembita.gov.ua/.
21. United Nations. (2008). System of National Accounts 2008 – 2008 SNA. Available at: https://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp.
22. Lugo, D. (2022). Accounting rules related to leasehold improvements may change for both public and private companies. Thomson Reuters. Available at: https://tax.thomsonreuters.com/news/accounting-rules-related-to-leasehold-improvements-may-change-for-both-public-and-private-companies/.
23. Nitsenko, V. S. (2012). Intehratsiini protsesy v tsukroburiakovomu pidkompleksi APK [Integration processes in the sugar beet subcomplex of the agro-industrial complex]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu veterynarnoi medytsyny ta biotekhnolohii imeni S.Z. Hzhytskoho. Seriia «Ekonomichni nauky»,* vol. 14, no. 1(51), part 2, pp. 100–107.
24. Nitsenko, V. S. (2011). Vertykalno-intehrovanyi rozvytok ahrarnoho sektoru ekonomiky Ukrainy [Vertically integrated development of Ukraine's agricultural sector]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriia «Ekonomika i menedzhment»,* no. 9(50), pp. 58–62.
25. Nitsenko, V. S. (2013). Ahroekolohichna spriamovanist vertykalno-intehrovanykh pidpryiemstv u zabezpechenni staloho rozvytku silskykh terytorii [Agroecological orientation of vertically integrated enterprises in ensuring sustainable rural development]. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Seriia «Ekonomichni nauky»,* no. 5, vol. 1, pp. 215–220.
26. Nitsenko, V. S. (2013). Finansovo-kredytnyi mekhanizm finansuvannia diialnosti ahrokholdynhiv [Financial and credit mechanism for financing the activities of agroholdings]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho natsionalnoho universytetu: Zbirnyk naukovykh prats. Ekonomika,* no. 669–671, pp. 135–143.
27. Nitsenko, V. S. (2014). Mekhanizmy formuvannia ta funktsionuvannia vertykalno-intehrovanykh pidpryiemnytskykh struktur v ahroprodovolchii sferi Ukrainy [Mechanisms of formation and functioning of vertically integrated business structures in the agri-food sector of Ukraine]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriia «Ekonomika i menedzhment»,* no. 5(60), pp. 33–37.
28. Nitsenko, V. S. (2014). Stratehichni napriamy vplyvu rozvytku vertykalno-intehrovanykh pidpryiemstv ahroprodovolchoi sfery na ekonomichnyi prostir [Strategic directions of the influence of vertically integrated enterprises development in the agri-food sector on the economic space]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu im. V.V. Dokuchaieva. Seriia «Ekonomichni nauky»*, no. 7, pp. 130–147.
29. Nitsenko, V. S. (2015). Metodolohiia doslidzhennia funktsionuvannia vertykalno-intehrovanykh struktur ahroprodovolchoi sfery [Methodology for studying the functioning of vertically integrated structures in the agri-food sector]. *Naukovi pratsi Natsionalnoho universytetu kharchovykh tekhnolohii,* vol. 21, no. 3, pp. 60–70.
30. Nitsenko, V. S., & Hohol, M. M. (2018). Suchasnyi stan systemy upravlinnia i obliku na vertykalno-intehrovanykh pidpryiemstvakh [The current state of management and accounting systems in vertically integrated enterprises]. *Visnyk Sumskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu. Seriia «Ekonomika i menedzhment»,* no. 6(76), pp. 49–52.

Стаття надійшла до редакції 15.02.2023 р.